

Hungary-Romania
Cross-Border Co-operation
Programme 2007-2013

Határon átnyúló környezetvédelmi együttműködés

Dr. Nagy Imre
MTA RKK Békéscsabai Osztály

Rendszerváltás, határnyitás...

- A rendszerváltás és a határrégiók felértékelődése: nyitás, kapcsolatépítés, kereskedelem...
- A rendszerváltás környezeti vonatkozásai

A határ menti területek természet- és környezet- és árvízédelmére csupán a rendszerváltást követő években szenteltek fokozottabb figyelmet

Egy évtized után vált lehetővé, hogy a környezet- és természet védelme intézményes formában ezeken a perifériákon is létjogosultságot nyerjen

Kutatási tekintetben a fő kérdés:

- **mi és hogyan változik meg a határterületek környezeti állapotában?**
- **hogyan befolyásolják a piacgazdálkodás megváltozott körülményei a határrégiók környezeti állapotát?**
- **milyen tendenciák tapasztalhatók az együttműködés területén tekintettel az akkor még gazdasági, közigazgatási és politikai szempontból nagyon heterogén viszonyoknak?**

A határon átnyúló környezetvédelmi együttműködések

- Államközi megállapodások
- Területfejlesztési stratégiák környezetvédelmi vonatkozásai, CBC és TBC környezetvédelmi fejlesztések (PHARE, INTERREG)
- Önkormányzati együttműködések
- Az eurorégiók keretében történő fejlesztések
- Civil szféra tevékenysége
- Természetvédelmi igazgatóságok, natúrparkok tevékenysége
- Az együttműködést fékező tényezők
- Az együttműködés regionális különbségei

Területfejlesztési stratégiák, és OP-ok környezetvédelmi vonatkozásai

- **Szlovén-Osztrák-Magyar határ menti területeinek fejlesztési stratégiája**
(PHARE CBC TRI-D) (a két és háromoldali fejlesztések definiálása)
- **Magyar-Román határrégió területfejlesztési stratégiája és programja**
(PHARE) Aradi tükörprojekt,
- **Magyar-Horvát határ menti együttműködési program**
Fejlesztési prioritás: Fenntartható környezeti- és természetvédelmi fejlesztés
Horvátország Területfejlesztési stratégiája, 2007-2013
- **Magyarország-Szerbia határrégió**
„Dél-Alföldi Régió Határ menti Fejlesztési Operatív Program”
Szerbia Területfejlesztési Stratégiája, 2007-2012
- **Ukrajna és Magyarország határtérségeinek fejlesztési koncepciója**
Természetvédelmi együttműködés, Tisza-völgy közös természetvédelmi terület

Önkormányzatok közötti környezetvédelmi együttműködés

- Öko-Businnesses-Plan (Győr-Bécs) szakemberképzés környezetvédelmi problémák megoldásához (hulladékgazdálkodás)
- Közös szennyvisztisztítók az osztrák és szlovák oldal településeivel
- HOLOCÉN-SOSNA és 4 önkormányzat
- Bors és Biharkeresztes együttműködése Nagyvárad szennyezésének kiküszöbölésére
- Szabadka–Szeged–Acron (USA) megállapodás szennyvisztisztító
- A Tisza menti önkormányzatok (Csongrád, Szentes, Szeged, Kanizsa, Zenta, Törökkanizsa)

Eurorégiók környezetvédelmi fejlesztési céljai

- **West-Pannon eurorégió**
- **Szlovák határon létrejött-eurorégiók,**
- **Vág-Duna-Ipoly eurorégió** közvetett előnyök
- **Ipoly-eurorégió** természetvédelmi együttműködés
- **Kassa-Miskolc eurorégió** a környezetvédelem 20% -ban van jelen
- **Kárpát-eurorégió** (háttérbe szorul a környezetvédelem)
- **DKMT-eurorégió** (a Bega folyó rehabilitációja a kiemelt prioritás)

Együttműködések a természetvédelem terén

- Fertő-tó NP
- Aggteleki Karszt - Slovensky Kras (a kapcsolódó ökoturizmus)
- Cerova Vrchovina Chranena vidék és a Karancs-Medves TK
- Holocén – SOSNA együttműködés környezeti monitoring
- „Szelevényi-erdő” védett területeinek összekapcsolása a Körös-ér TK a magyar-szerb határon
- A Maros völgy természetvédelmi terület közös gondozása
- Duna-Dráva Nemzeti Park hármashatár jellegű együttműködése (szerbiai Felső-Duna mente és a horvát Kopácsi-rét)
- Bega, és a Temes természetvédelmi területeinek közös gondozása
- Az Al-Duna környezeti feltárása

Natúrparkok

- Hazánkban területfejlesztési és nem környezetvédelmi kategória, emellett civil és önkormányzati kezdeményezésre jön létre, a fenntartható fejlődés komplex megvalósítása (nem csak környezetvédelmi)
- Magyar-szlovén-osztrák határtérség (Őrség-Vendvidék a Raab-Őrség-Goricko natúrpark része)
- Magyar-román határtérség (Körösök völgye Natúrpark)

Civil szervezetek

- Reflex Egyesület (magyar-osztrák) környezeti-tudatformálás, információgyűjtés
- Infólánc (Osztrák-Magyar-Szlovák) környezeti információk, adatbázisok az önkormányzatok számára, térinformatikai alapú internetes web portál környezeti adatbázissal
- E-misszió (Nyíregyháza) szoláris energiahasznosítás előnyeinek propagálása
- White Club (Békéscsaba) Körösök védelme, hulladékgazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtés

Az EU-s környezetvédelmi és támogatások Magyarország határrégióiban

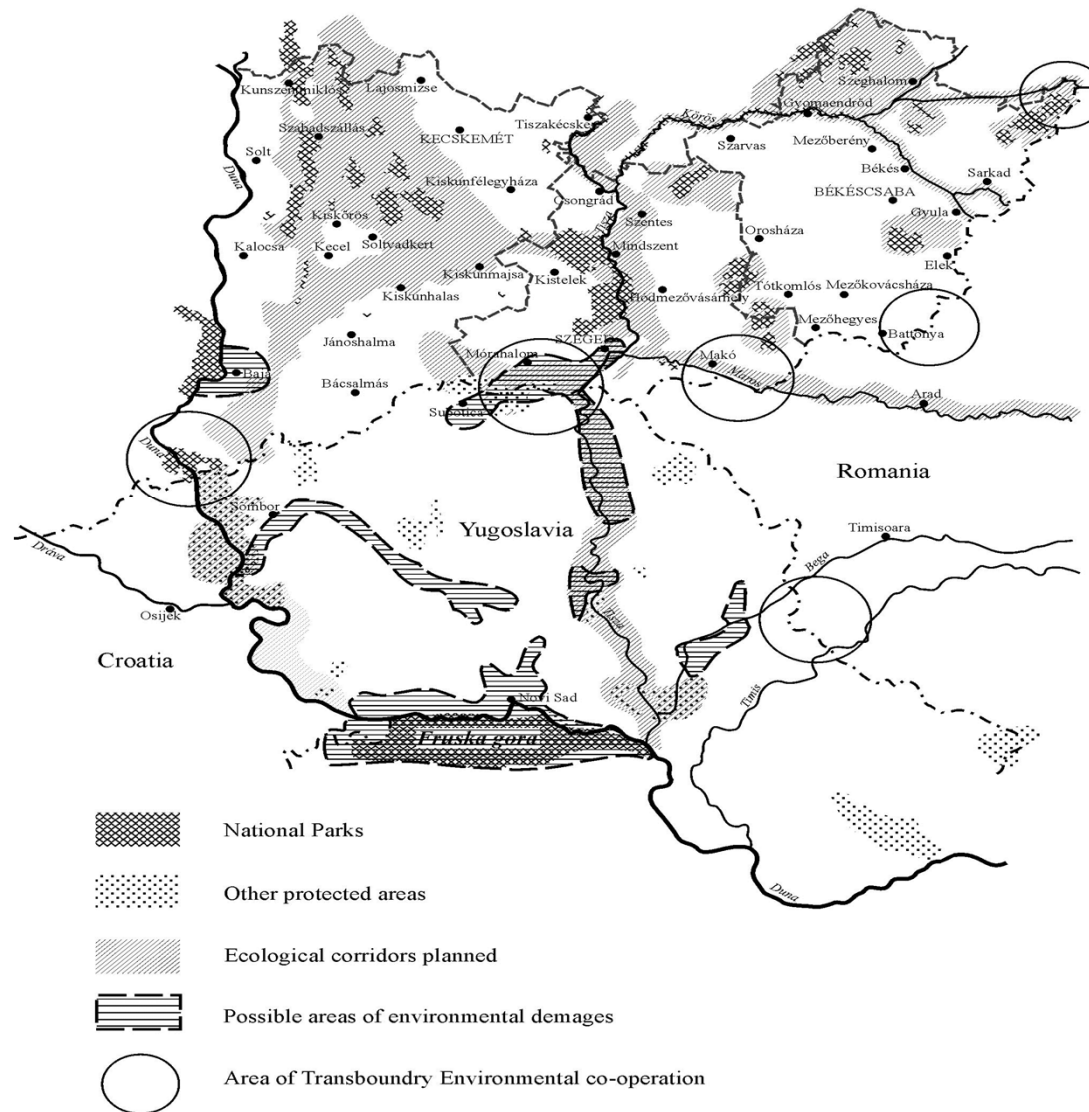
A környezetvédelmi pályázatok tematikus bontása

	HUSLOUK	HUCROSLOVN	HURO	HUSER
Közlekedés		1		
Árvízvédelem	2	1	10	5
Vízgazdálkodás	10	3	4	2
Öko-egyensúly	1	4		4
Környezeti inform. rendsz.	2			1
Alternatív energiaforrás	4	2	2	1
Természetvédelem	4	2	6	
Hulladékgazdálkodás	1	1		1
Szennyvíztisztítás	1			2
Környezetkultúra - tudatformálás		2	1	
Katasztrófavédelem			1	
Összesen	25	16	24	16

- Az elnyert támogatások tematikus szerkezete alátámasztja a szimmetrikus határterületek környezeti problémáit bár azok határszakaszonként eltérő súllyal jelentkeznek
- A vizes témák túlsúlyát (árvízvédelem, vízgazdálkodás) Magyarország medencejellege határozza meg,
- A folyóvölgyeket kísérő természetvédelmi területek, védett értékek, tájökológiailag értékes területek rehabilitációja is jelentős mértékű támogatást kap

Figure 2

Environmental protection tasks in the Hungarian-Yugoslav-Romanian border zone

MAGYAR – ROMÁN HATÁRMENTI TÉRSÉG FEJLESZÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAMJA

II. Prioritás Környezet- természetvédelmi és vízgazdálkodási együttműködések

- Ár- és belvízvédelmi együttműködések
- Felszíni és felszínalatti vizek védelmére irányuló, valamint vízgazdálkodási együttműködése kialakítása
- Természeti és az épített környezeti értékek védelmére irányuló együttműködések

Ár- és belvízvédelmi együttműködések

- Árvízvédelmi infrastruktúra kiépítése é folyamatos karbantartása
- Közös monitoring rendszer felállítása az árvizek biztonságos levonulásának elősegítésére
- Szakintézmények hatékony együttműködését célzó akciók szervezése
- Határt átszelő kisvízfolyások élővé tétele
- Polgárvédelmi és katasztrófavédelmi együttműködések

Felszíni és felszínalatti vizek védelmére irányuló, valamint vízgazdálkodási együttműködése kialakítása

- A Maros hordalékkúp és a Tisza –Maros kavicsstakaró vízkészletének közös kutatása és védelme
- Vizek szennyezését csökkentő beruházások (hulladékgazdálkodás, szennyvíztisztítás, ipari technológiák és technológiai fegyelem javítása
- Vízkivételek és vízhasználat összehangolása, monitoringja
- Határt átszelő folyóvizek vízminőség-vizsgálata és javítása
- Felszín alatti vízkészlet megóvására irányuló cselekvési program kidolgozása

Természeti és az épített környezeti értékek védelmére irányuló együttműködések

- A meglevő védett területek szükség szerinti kiegészítéséhez, és határon átnyúló összeköttetéseinek megteremtéséhez szükséges beruházások
- Közös természetvédelmi zónák vizsgálata, a határon átnyúló védett területek fejlesztése
- Levegőtisztaság-, zaj- és rezgésvédelmi mérések a teljes határtérségben a negatív hatások feltárására
- A határmentén élő magyar és román lakosság környezetvédelmi tudatformálása
- Épített környezetvédelmi örökség védelmére irányuló együttműködések